

چرخش به نیمکره غربی

ریچارد هاس

دبلمات پیشین
ایالات متحده آمریکا

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، بخش زیادی از هفته آخر اکتبر را در آسیا گذراند. او پس از اعمال تعرفه بر دوستان و دشمنان، موفق شد در چندین جبهه از جنگی تجاری که خود به راه انداخته بود، آتش‌بس برقرار کند.

با این حال، او در ایجاد ساختارهای پایدار اقتصادی یا رفع تردیدهای فزاینده درباره تعهد استراتژیک ایالات متحده به متحدانش در این منطقه ناکام ماند. البته، دستاوردهای ارزشمندی نیز وجود داشت. دیدارهای ترامپ در ژاپن به خوبی یا به عبارتی بهتر از حد انتظار پیش رفت. یکی از ویژگی‌های بارز سیاست خارجی دولت ترامپ، سخت‌گیری بر دوستان و متحدان است، اما او سانه تا کاپچی، نخست‌وزیر ژاپن، شروعی عالی داشتند. ارتباط نزدیک سانه تا کاپچی با نخست‌وزیر سابق، شینزو آبه، رهبری که نزدیک‌ترین رابطه را با ترامپ در دوره اول ریاست‌جمهوری اش داشت، به این امر کمک کرد. همچنین این واقعیت که ژاپن در حال افزایش هزینه‌های دفاعی خود و سرمایه‌گذاری بیشتر در آمریکا است، تأثیرگذار بود. آمریکا و کره جنوبی نیز موفق شدند روابط اقتصادی خود را بهبود بخشند.

واضح است که متحدان آمریکا، چه در آسیا و چه در اروپا، در مدیریت این رابطه دشوار با ترامپ، ماهرتر شده‌اند. به نظر می‌رسد چابک‌لوسی، هادیا و تشریفات، همراه با افزایش هزینه‌های دفاعی و سرمایه‌گذاری در آمریکا، می‌تواند ضامن دیداری موفقیت‌آمیز باشد. این لحن مثبت، زمینه را برای دیدار دوجانبه ترامپ و شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین، فراهم کرد. این

دیدار به نوعی آتش‌بس در جنگ تجاری دو کشور انجامید، اما تناقضات اصطلاحات بنیادین اقتصادی یا تنش‌های فزاینده ژئوپلیتیکی میان دو اقتصاد بزرگ جهان را برطرف کند. چین پذیرفت خرید جزئی سوای آمریکا را از سر بگیرد، صادرات مواد شیمیایی مورد استفاده در ساخت فنتانیل را کنترل کند و محدودیت‌های صادراتی مواد معدنی کمیاب را برای یک سال به تعویق بیندازد. در مقابل، آمریکا نیز تعرفه‌های کلی بر کالاهای چینی را از ۵۷ به ۴۷ درصد کاهش خواهد داد. به نظر می‌رسد توافقی بر سر اپلیکیشن تیک‌تاک در آستانه نهایی شدن است و کنترل‌های صادراتی جدید (که فناوری‌های پیشرفته آمریکایی به چین را محدود می‌کرد) نیز فعلاً متوقف شده است. اما آتش‌بس به معنای صلح پایدار نیست. مسائل تجاری می‌توانند آتش اختلافات میان دو کشور را شعله‌ور کنند. علاوه بر این، به دلیل وابستگی زنجیره‌های تأمین آمریکا به مواد معدنی و قطعات چینی، پکن اهرم فشار مهمی در اختیار دارد که می‌تواند در هر بحرانی از آن استفاده کند. شاید مهم‌تر از همه، آنچه در دیدار ترامپ و شی غایب بود، یک منطق جامع برای دوران جدید روابط آمریکا و چین بود؛ منطقى که نفع‌ها تجارت، بلکه اختلافات ژئوپلیتیکی را نیز در بر بگیرد. بنابراین، جای تعجب نیست که گفت‌وگوها بدون هیچ تفاهمی درباره تابویان پایان یافت و خرید انرژی روسیه توسط چین و حمایت پکن از ارتش مسکو ادامه خواهد یافت. در منطقه، این احساس آسودگی که روابط اقتصادی آمریکا و چین اندکی باثبات‌تر شده، کاملاً محسوس بود؛ زیرا هیچ‌کس نمی‌خواهد مجبور به انتخاب میان این دو قدرت بزرگ شود. برای بسیاری، چین بزرگ‌ترین شریک تجاری و یک نیروی نظامی قابل اعتناست؛ در عین حال، بسیاری از کشورهای منطقه شرق آسیا برای امنیت و رفاه اقتصادی خود به آمریکا وابسته‌اند.

واقعیت این است که بسیاری از کشورها نگران تحولات داخلی آمریکا هستند. با این حال، نگران‌کننده‌تر از آن، روندهای سیاست خارجی آمریکا است. عدم ثبات آمریکا در حمایت از اوکراین و نرمش در قبال روسیه، این ترس را ایجاد کرده است که واشنگتن رویکرد مشابهی را در قبال تایوان (و دریای چین جنوبی) در برابر پکن اتخاذ کند.

دوستان و متحدان آمریکا در آسیا همچنین قادر به درک اقدام نظامی آمریکا در سواحل ونزوئلا (که به نظر می‌رسد تلاشی برای تغییر رژیم است)، استقرار گارد ملی در شهرهای آمریکا و فشار بر پاناما برای واگذاری کنترل کانال نیستند. نیت‌های اعلام‌شده برای کاهش نیروهای آمریکایی در اروپا نیز بر این تصور که سیاست خارجی آمریکا در حال گذار است، می‌افزاید. می‌توان به این نتیجه رسید که «چرخش به آسیا»، که توسط باراک اوباما آغاز شده بود، اکنون با «چرخش به نیمکره غربی» جایگزین شده است. نیازی به گفتن نیست که این آن چرخشی نیست که دوستان و متحدان آمریکا در آسیا روی آن حساب می‌کردند.

محمدحسین لطف‌الهی

خبرنگار بین‌الملل

انتخابات پارلمانی عراق ۱۱ نوامبر ۲۰۲۵ (۲۰ آبان) برگزار خواهد شد. به‌رغم اینکه اکنون کوچه‌ها و خیابان‌ها در این کشور مملو از پوسته‌های انتخاباتی است و احزاب و کاندیداها تلاش زیادی برای جلب نظر رای‌دهندگان دارند اما ناظران محلی می‌گویند احتمالاً بسیاری از شهروندان عراقی ترجیح می‌دهند این بار هم در خانه بمانند و از شرکت در انتخابات خودداری کنند.

نتایج نظرسنجی‌های جدید گروه تحقیقاتی المستقلة (IIACSS) که از زمان برگزاری اولین انتخابات در عراق پس از سقوط صدام، داده‌های نظرسنجی‌های پیشا انتخاباتی را ثبت کرده است، نشان می‌دهد ناامیدی عمومی از اثربخشی صندوق رای و ایجاد تغییرات اساسی از این طریق باعث شده تا بسیاری از شهروندان تمایل زیادی به مشارکت در انتخابات نداشته باشند. این گروه تحقیقاتی پیش‌بینی کرده است که اگر روند فعلی در نظرسنجی‌ها تا روز برگزاری انتخابات بدون تغییر ادامه پیدا کند، احتمالاً رکورد کمترین نرخ مشارکت در این دوره از انتخابات پارلمانی عراق به ثبت خواهد رسید.

وب‌سایت المانیتر در تحلیلی پیرامون این موضوع نوشته است: «انتظار می‌رود میزان مشارکت مردم در این انتخابات پایین باشد. علاوه بر چالش‌های امنیتی، به نظر می‌رسد بی‌تفاوتی عمومی و جنجال‌های اخیر بر سر ردصلاحیت نامزدها نیز در این امر مؤثر باشند. میزان مشارکت مردم در انتخابات عراق از زمان سرنگونی صدام حسین در سال ۲۰۰۳، روندی کاهشی داشته است. در انتخابات پارلمانی گذشته در سال ۲۰۲۱، تنها ۴۳ درصد مردم رأی دادند؛ این در حالی است که در سال ۲۰۰۵ (اولین انتخابات پس از تهاجم آمریکا)، این رقم نزدیک به ۸۰ درصد بود.»

در خصوص پیش‌بینی نتیجه انتخابات نیز بسیاری از کارشناسان اتفاق نظر دارند. رناد منصور، پژوهشگر مسائل خاورمیانه و شمال آفریقا در اندیشکده چتم‌هاوس در این باره می‌نویسد: «فهرست انتخاباتی اعلام‌شده از سوی محمدشیاع السودانی، نخست‌وزیر عراق پیش‌ناز است و انتظار می‌رود ائتلاف حاکم متشکل از احزاب شیعه ذیل چارچوب هماهنگی گروه‌های سیاسی شیعه، قدرت را در قالب یک دولت ائتلافی با مشارکت احزاب کرد و سنی حفظ کند.»

هر چند پیروزی فهرست انتخاباتی شیاع سودانی بسیار محتمل است اما این موضوع تضمینی برای نخست‌وزیری دوباره خود او نخواهد بود. این موضوع و سابقه تاریخی آن در انتخابات‌های قبلی باعث شده تا انتخابات همچنان رقابتی باقی بماند و احزاب مختلف با استفاده از ابزارهای گوناگون از جمله پول، اسلحه و نفوذ سیاسی و قضایی تلاش کنند تا حضور قدرتمندتری در انتخابات پارلمانی داشته باشند.

حیدر العبادی، نخست‌وزیر سابق عراق اخیراً در گفت‌وگویی با وب‌سایت روداو، درباره تحولات انتخاباتی هشدار داد و گفت که روند موجود باعث شده تا «نتیجه انتخابات در درجه اول به محبوبیت بستگی نداشته باشد» و این «خرج کردن پول و خرید رای است که نتیجه انتخابات را تعیین خواهد کرد.»

نتیجه این انتخابات می‌تواند آزمونی برای ثبات و دموکراسی در عراق باشد. این کشور در شرایطی وارد انتخابات می‌شود که نظم سیاسی مستقر در این کشور، ثبات و آرامشی نسبی را تجربه می‌کند و توانسته در برابر ناراضیاتی‌ها و خشونت‌ها این آرامش را حفظ کند. اگر این انتخابات در آرامش و بدون مشکل برگزار شود و انتقال قدرت یا تثبیت قدرت بدون چالش انجام گیرد، یک موفقیت بزرگ برای ساختار سیاسی عراق خواهد بود اما اگر جناح‌های سیاسی نتوانند در انتخابات و از طریق صندوق رای قدرت را تقسیم کنند، تعادل شکننده فعلی در عراق برهم خواهد خورد.

▼ ساختار سیاسی در عراق

قانون اساسی عراق که در سال ۲۰۰۵ از طریق برگزاری همه‌پرسی تصویب شد، این کشور را به عنوان یک دموکراسی پارلمانی تعریف می‌کند که «مجلس نمایندگان» نهاد قانون‌گذار منتخب آن است.

هر چهار سال یکبار، شهروندان در ۱۹ استان عراق (شامل استان‌های اقلیم کردستان) به ۳۲۹ عضو این مجلس رأی می‌دهند.

روی کاغذ، مجلس نمایندگان ابتدا رئیس‌جمهور را (که مقامی تا حد زیادی تشریفاتی است) انتخاب می‌کند. سپس رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر را از بزرگ‌ترین فراکسیون پارلمان معرفی می‌کند. نکته کلیدی اینجاست که بزرگ‌ترین فراکسیون لزوماً حزبی نیست که بیشترین کرسی‌ها را در انتخابات به دست آورده، بلکه بزرگ‌ترین ائتلافی است که پس از انتخابات، میان احزاب راه‌یافته به پارلمان شکل می‌گیرد. به همین دلیل، فرآیند تشکیل دولت شامل مذاکرات و چانه‌زنی‌های طولانی‌مدت میان

تحولات
منطقه

عکس: Gettyimages

آزمون دموکراسی

انتخابات پارلمانی ۱۱ نوامبر چه چشم‌اندازی

احزاب است.

اگرچه این سیستم روی کاغذ، قدرت را بر اساس قومیت یا مذهب تقسیم نمی‌کند، اما در عمل، عمیقاً تحت تأثیر نظامی قومی-مذهبی قرار دارد که پس از سال ۲۰۰۳ در این کشور نهادینه شد.

همین موضوع باعث شده است تا سیاست در عراق پیوندی ناگسسته‌ای با هویت‌های قومی و مذهبی داشته باشد. شیعیان عمدتاً به احزاب شیعه، سنی‌ها به احزاب سنی و کردها به گروه‌های کردی خود رأی می‌دهند. بر اساس یک توافق نانوشته که از سال ۲۰۰۵ برقرار بوده، نخست‌وزیر (شیعه)، رئیس‌جمهور (کرد) و رئیس پارلمان (عرب سنی) است.

▼ چه کسانی در انتخابات عراق رقابت می‌کنند؟

بیست سال پیش، اولین انتخابات تنها شامل چند ائتلاف بزرگ بود. «ائتلاف عراق یکپارچه» نماینده اکثر گروه‌های شیعه بود؛ «ائتلاف کردستان» احزاب اصلی کرد را متحد کرده بود و «جبهه توافق عراق» نماینده معدود اعراب سنی بود که انتخابات را تحریم نکردند. یک «فهرست العراقیه» سکولار به رهبری ایاد علاوی نیز حضور داشت.

اما امروز، آن فراکسیون‌های یکپارچه، به مجموعه‌ای گسترده از لیست‌های انتخاباتی رقیب تبدیل شده‌اند. انتخابات ۲۰۲۵ شامل ۳۱ ائتلاف، ۳۸ حزب سیاسی و دست کم ۷۵ نامزد مستقل است.

اکنون از دل «ائتلاف عراق یکپارچه» سابق، جناح‌های رقیب شیعه متعددی بیرون آمده‌اند؛ ائتلاف «بازسازی و توسعه» به رهبری محمدشیاع السودانی، «دولت قانون» به رهبری نوری المالکی نخست‌وزیر سابق و همچنین «الصادقون» (به رهبری قیس الخزعلی)، «بدر» (به رهبری هادی العامری) و «ائتلاف نیروهای دولت ملی» (به رهبری عمار الحکیم).

این احزاب، ائتلاف حاکم موسوم به «چارچوب هماهنگی شیعیان» را تشکیل می‌دهند؛ یک ائتلاف فراگیر که در ابتدا از نخست‌وزیری سودانی حمایت کرد. آن‌ها در انتخابات به عنوان لیست‌های جداگانه رقابت می‌کنند، اما انتظار می‌رود پس از انتخابات دوباره متحد شوند تا «بزرگ‌ترین فراکسیون» را در پارلمان تشکیل دهند. «چارچوب هماهنگی» با مخالفت مقتدی صدر، روحانی نافوذ و قدرتمند روبه‌روست. مقتدی صدر این انتخابات را تحریم کرده است.

کردها نیز که زمانی تحت «ائتلاف کردستان» متحد بودند، اکنون به صورت جداگانه رقابت می‌کنند؛ حزب دموکرات کردستان (KDP)، اتحادیه میهنی کردستان (PUK) و طیفی از جنبش‌های کوچکتر کردی. ائتلاف‌های «توافق» و «العراقیه» نیز دچار انشعاب شده‌اند و جای خود را به احزاب مختلف سنی‌مذهب داده‌اند؛ از جمله «تقدم» به رهبری محمدالحلوسی، «السیاده» به رهبری خمیس الخنجر و «ائتلاف عزم» به رهبری مثنی السامرائی.

▼ عوامل ساختاری تعیین‌کننده نتیجه انتخابات

در گذشته، سیاستمداران عراقی برای جلب نظر پایگاه رأی خود، به سیاست‌های هویتی متوسل می‌شدند. اما در سال ۲۰۲۵، در بحبوحه کاهش شدید مشارکت عمومی، ویژگی بارز این انتخابات، استفاده گسترده سیاستمداران از منابع مالی خود برای کسب رأی است.

سیاستمداران عراقی این هزینه‌ها را نوعی سرمایه‌گذاری می‌دانند و از نگاه آن‌ها کسب نتیجه خوب، به اهرم فشاری در چانه‌زنی‌های پس از انتخابات (جایی که بر سر نفوذ و دسترسی به منابع دولتی مذاکره می‌شود) تبدیل خواهد شد.

به‌طور معمول، دولت مستقر نیز از این ابزار برای تثبیت قدرت خود و تضمین پیروزی در انتخابات استفاده می‌کند. برای نمونه، در دوره نخست‌وزیری محمدشیاع السودانی، تعداد حقوق‌بگیران دولتی به طرز چشمگیری افزایش یافته و حدود یک میلیون شغل جدید به لیست مشاغل دولتی اضافه شده است. شرایط مشابهی در میان بخش‌های نظامی و امنیتی هم وجود دارد. کارمندان وزارت دفاع و نیروهای مسلح عراق شامل حشدالشعبی یا پیشمرگه، زودتر از سایر شهروندان رأی خود را به صندوق‌ها می‌اندازند و با نظارت شدید فرماندهان روی رأی‌گیری عملاً رای هر کدام از بخش‌ها به نفع احزاب سیاسی حامی آن‌ها به صندوق انداخته می‌شود.

احزاب همچنین از ارائه خدمات عمومی به عنوان ابزاری انتخاباتی در مناطقی که به رأی آن‌ها نیاز دارند، استفاده می‌کنند. برای مثال، یک کاندیدا در دوره قبلی انتخابات، کارزاری برای رساندن آب آشامیدنی به جوامع محروم سنی‌نشین راه‌اندازی کرد و از این طریق توانست آرای آن‌ها را از آن خود کند. این اقدامات، هرچند اقداماتی مفید و حتی لازم به شمار می‌روند، اما